

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 24 marca 2022 r.
w sprawie sędzi Sądu Najwyższego w stanie spoczynku M. G.,
wniosku obrońcy o oznaczenie sądu, przed którym toczyć się ma postępowanie w
przedmiocie wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej,
na podstawie art. 35 § 1 k.p.k.

postanowił:

**stwierdzić, iż sądem właściwym do rozpoznania wniosku o
zezwolenie na pociągnięcie sędziego Sądu Najwyższego w stanie
spoczynku M. G. do odpowiedzialności karnej jest Izba Karna
Sądu Najwyższego.**

UZASADNIENIE

Pełnomocnik P.Z., na podstawie art. 80 § 1 w zw. z art. 80 § 2c oraz art. 110 § 2 i 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych złożył do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego wniosek o wydanie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi Sądu Najwyższego w stanie spoczynku M. G. P.Z. złożył subsydiarny akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w W., sygn. akt V K (...), zarzucając sędzi Sądu Najwyższego w stanie spoczynku M. G. popełnienie przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej, zarządzeniem z dnia 12 października 2020 r., sygn. akt I DO 59/20, odmówił przyjęcia wniosku ze względu na brak załączonych do wniosku dowodów.

Pełnomocnik wnioskodawcy zażaleniem z dnia 16 listopada 2020 r. zaskarżył powyższe zarządzenie, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 80 § 2b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i merytoryczne rozpoznanie wniosku z dnia 2 października 2020 r. o zezwolenie na pociągnięcie Sędzi M.G. do odpowiedzialności karnej.

W odpowiedzi na wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej z dnia 23 stycznia 2021 r., obrońca Sędzi Sądu Najwyższego w stanie spoczynku M. G. wniósł o przekazanie sprawy do rozpoznania przez Izbę Karną Sądu Najwyższego, jako sądu właściwego w myśl art. 181 Konstytucji RP i art. 80 § 1 w zw. z art. 80 § 2c ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Niezależnie od powyższego pełnomocnik wskazał na całkowitą bezzasadność wniosku oraz to, że nie odpowiada on warunkom formalnym pisma procesowego określonym w Kodeksie postępowania karnego, w związku z czym należy odmówić jego przyjęcia.

Izba Dyscyplinarna postanowieniem z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt I DIO 1/21, postanowiła odmówić przekazania sprawy Izbie Karnej Sądu Najwyższego wobec niestwierdzenia jej właściwości do rozpoznania sprawy.

W piśmie również z dnia 23 stycznia 2021 r., ale skierowanym do Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej obrońca M. G. wniósł, w trybie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, o oznaczenie sądu, przed którym ma toczyć się postępowanie w przedmiocie wniosku o zezwolenie na pociągnięcie Sędzi w stanie spoczynku M. G. do odpowiedzialności karnej.

Postanowieniem z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt I DIO 1/21, Izba Dyscyplinarna na podstawie art. 26 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym przekazała wniosek wraz z aktami sprawy do rozpoznania Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Jednocześnie postanowieniem z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt I DIO 1/21, Izba Dyscyplinarna uchyliła zaskarżone zarządzenie Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej z dnia 12 października 2020 r., sygn. akt I DO 59/20, i przekazała sprawę do ponownego rozpoznania Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby Dyscyplinarnej.

Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych postanowieniem z dnia 17 listopada 2021 r., sygn. akt I NWW 48/21, wniosek o oznaczenie sądu, przed którym toczyć ma się postępowanie w przedmiocie wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędzi Sądu Najwyższego w stanie spoczynku M. G. do odpowiedzialności karnej, przekazał do rozpoznania, Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej.

Sąd Najwyższy - Izba Karne zważył, co następuje.

Przed przystąpieniem do merytorycznego rozpatrzenia sprawy w przedmiocie wniosku o zezwolenie na pociągnięcie Sędzi Sądu Najwyższego w stanie spoczynku M. G. do odpowiedzialności karnej należało ustalić właściwość sądu mającego kompetencję do rozpoznania sprawy.

Ze względów, o których mowa w dalszej części uzasadnienia – stwierdzić wypada, że w sprawie tej sądem właściwym jest Sąd Najwyższy – Izba Karne.

Art. 181 zd. 1 Konstytucji RP gwarantuje, że sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie. Jak wynika z art. 80 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: u.s.p.), postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności karnej sędziego nie może toczyć się bez zezwolenia sądu dyscyplinarnego. Wymaga zatem ustalenia, który sąd jest „sądem dyscyplinarnym” w rozumieniu konstytucyjnym w niniejszej sprawie.

Konieczne jest zasygnalizowanie, że Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 listopada 2021 r. przekazując do rozpoznania wniosek o oznaczenie sądu właściwego powołał się na art. 35 § 1 k.k. jako podstawę kompetencji w tym zakresie Sądu Najwyższego – Izby Karnej. Zgodnie z tym przepisem sąd bada z urzędu swą właściwość, a w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekazuje sprawę właściwemu sądowi lub innemu organowi. Oznacza to, że Sąd Najwyższy – Izba Karne jest w niniejszej sprawie zobowiązany wyłącznie do zbadania własnej właściwości, a w przypadku uznania, że nie jest właściwy, do ustalenia, kto jest właściwy do merytorycznego zbadania sprawy.

Jedynym przepisem, który określa kompetencję do oznaczenia sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie – o ile wniosek o oznaczenie sądu obejmuje

zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego – jest art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: ustawa o SN). Należy jednak zauważyć, że wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r., sygn. C-204/21, nakazał zawieszenie stosowanie tego przepisu przekazującego do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu.

Sam Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w postanowieniu z 17 listopada 2021 r. zauważył zresztą, że zakwestionowanie właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w przedmiocie wniosków o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, powoduje, że przepis ten nie stanowi adekwatnej podstawy do oznaczenia sądu właściwego. Zasygnalizowano przy tym, że brak możliwości zastosowania art. 26 § 2 ustawy o SN wynika bezpośrednio z respektowania zasady pierwszeństwa prawa unijnego oraz zobowiązania państw członkowskich Unii Europejskiej, by w dziedzinach obejmujących prawo unijne ustawodawstwo krajowe spełniało wymagania w zakresie prawa do niezawisłego i niezależnego sądu.

Skoro zatem nie jest możliwe zastosowanie szczególnej regulacji dotyczącej oznaczania sądu właściwego, to wypada przyjąć, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie posiada kompetencji do oznaczenia sądu właściwego w sprawie. Wobec powyższego – na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy – Izba Karnej jest zobowiązany do zweryfikowania własnej właściwości.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że nie stanowi sądu właściwego do rozpoznania sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Izba Dyscyplinarna.

Na mocy postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r. wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej postanowił bowiem zobowiązać Rzeczpospolitą Polską, do chwili wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-204/21, do zawieszenia, po pierwsze, stosowania przepisów art. 27 § 1 pkt 1a ustawy o Sądzie Najwyższym w zmienionym brzmieniu, na podstawie których Izba Dyscyplinarna jest właściwa do orzekania w pierwszej i w drugiej instancji w

sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziów i asesorów sądowych do odpowiedzialności karnej, na ich tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie lub przymusowe doprowadzenie, oraz, po drugie, do zawieszenia skutków wydanych już na podstawie tego artykułu uchwał Izby Dyscyplinarnej zezwalających na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub jego zatrzymanie, a także do powstrzymania się od przekazania spraw określonych w wyżej wskazanym artykule do rozpoznania przez organ sądowy, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982);

Ponadto w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19, badano *in concreto* sprawę powołań do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego i stwierdzono, że nieprawidłowości w procedurze powołania naruszyły legitymację Izby Dyscyplinarnej tak dalece, iż – po przeprowadzeniu wewnętrznie wadliwej procedury powołania sędziów – nie jest to sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III PO 7/18, uznał, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu art. 47 KPP oraz art. 6 Konwencji i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Argumentację zawartą w przywołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy potwierdził ponadto w uchwale składu połączonych izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, wskazując, że Izba Dyscyplinarna strukturalnie nie spełnia cech niezawisłego sądu w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także art. 6 ust. 1 EKPC, i ma charakter sądu wyjątkowego, którego ustanowienie – na mocy art. 175 ust. 2 Konstytucji RP – jest zakazane w czasie pokoju.

Przepis art. 27 § 1 pkt 1a ustawy o SN nie może być zatem uznany za nadający się do zastosowania *lex specialis* określający kompetencję w sprawach dotyczących zezwolenia sędziów na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej. W konsekwencji należy powrócić do reguły ogólnej (*lex generalis*), tj. zastosować art. 24 ustawy o SN. Stanowi on, że „Do właściwości Izby Karnej należą sprawy

rozpoznawane na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023), ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2021 r. poz. 408 i 694), ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, 1005 i 1595), oraz inne sprawy, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, a także sprawy podlegające orzecznictwu sądów wojskowych”.

Przepis ten przesądza, że w sprawach, do których stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, a co do rozpoznania których *in concreto* żaden inny sąd w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji nie posiada legitymacji, właściwy jest Sąd Najwyższy – Izba Karna. Na marginesie należy wskazać, że reguła dotycząca właściwości Izby Karnej ma zastosowanie także do postępowań dyscyplinarnych, do których stosuje się przepisy postępowania karnego, a które nie zostały zastrzeżone dla innego legitymowanego sądu (*vide* np. postępowania dyscyplinarne prowadzone na podstawie ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich).

Wskazano już wyżej powody, dla których Izba Dyscyplinarna nie ma kompetencji do rozpoznawania spraw o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów na zasadzie *lex specialis*. Jednocześnie należy wskazać, że w przypadku tych spraw spełniona jest także druga przesłanka uzasadniająca właściwość Izby Karnej, tj. stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Jak bowiem wynika z art. 80 ust. 2c zd. 1 u.s.p., sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. W celu wydania uchwały sąd jest zatem zobowiązany do przeprowadzeniu odpowiedniego postępowania dowodowego, przy czym powinno ono odnosić się do zindywidualizowanego przestępstwa wskazanego we wniosku o uchylenie immunitetu sędziego i odbywać się na zasadach określonych w kodeksie postępowania karnego (zob. np. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 20 kwietnia 2016 r., sygn. akt SNO 8/16 oraz z dnia 16 maja 2018 r., sygn. akt SNO 19/18). Postępowanie to – choć nie jest jego celem przypisanie odpowiedzialności karnej –

ma więc charakter merytoryczny. Podejrzenie popełnienia przez sędziego przestępstwa ma nie nasuwać istotnych wątpliwości lub zastrzeżeń, zarówno co do popełnienia samego czynu, jak i występowania innych znamion objętych przez ustawę ramami zasad odpowiedzialności karnej (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2016 r., sygn. akt SNO 38/16). Ocena sądu co do spełnienia przesłanki dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez sędziego przestępstwa jest podobna do określonej w przepisach postępowania karnego (art. 313 § 1 k.p.k.), choć stopień prawdopodobieństwa uzasadniający uwzględnienie wniosku powinien być wyższy niż przyjmowany w ramach postępowania przygotowawczego (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2017 r., sygn. akt SNO 56/16).

Z powyższego jednoznacznie wynika, że w odniesieniu do spraw dotyczących zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego sąd jest zobowiązany do zastosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego, a zatem spełniona została przesłanka z art. 24 ustawy o SN. Oznacza to, że w obecnym stanie prawnym na podstawie art. 24 ustawy o SN w zw. z art. 181 Konstytucji RP i art. 80 § 1 u.s.p. w zw. z art. 80 § 2c u.s.p. sądem właściwym w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego jest Sąd Najwyższy – Izba Karna.

Należy w tym miejscu wskazać, że ustalenie swojej właściwości przez sąd na podstawie art. 35 k.p.k. przesądza o konieczności przystąpienia do jej rozpoznania (zob. np. J. Kosonoga, w: R.A. Stefański (red.), S. Zabłocki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166, Warszawa 2017, teza 3 do art. 35; H. Paluszkiwicz, w: K. Dudka (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2020, teza 2 do art. 35).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak we wstępie.